

Opinion of Elderly on Environmental Management for Elderly by Sub-District Local Administrative Organization

Wisakha Phoochinda¹ and Paron Vongchan²

¹Ph.D. (Chemical Engineering), Associate Professor,

E-mail: wisakha.p@nida.ac.th

²M.S. (Environmental Management), Researcher,

National Institute of Development Administration

103

ปีที่ 24

ฉบับที่ 1

ม.ค.

-

พ.ย.

2561

Abstract

This research is aimed to study opinion of elderly people on environmental management by sub-district local administrative organization (S-LAO) and to survey environmental management for the elderly. Questionnaire was used to collect data from 400 samples of elderly in four regions of Thailand. A field study and interviews to related people on environmental management to eight S-LAO in four regions were also done. Data analysis using descriptive statistics i.e. frequency, percentage and using describing interview results was undertaken. The results of this research showed that, the elderly have high opinion on environmental management as the S-LAO have

continuously carried out activities on environmental management. It was found that the majority for elderly live in two-storey house, lack of equipment and place for having recreation activities which are not appropriate for the elderly. There are a few problems on environmental management e.g. disaster waste. The elderly have behavior on health and environmental support and they request for health care activities supported by S-LAO apart from the elderly's allowance. In addition S-LAO should have for instance, waste bank project, waste management campaign project, increase forest in communities.

Keywords: elderly, environmental management, opinion

ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดการ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนตำบล

วิสาखा ภูจินดา¹ และ ภาณุ วงศ์จันทร์²

¹Ph.D. (Chemical Engineering) รองศาสตราจารย์

E-mail: wisakha.p@nida.ac.th

²วท.ม. (การจัดการสิ่งแวดล้อม), นักวิจัย

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

105

ปีที่ 24

ฉบับที่ 1

ม.ค.

-

เม.ย.

2561

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล และสำรวจการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจำนวน 400 ตัวอย่างกระจายทุกภูมิภาค และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง วิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการดูแลผู้สูงอายุด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และพรรณนาความผลการสำรวจพื้นที่ผลการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของ

องค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก จากที่มีการจัดประชาสัมพันธ์หรือชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุให้ทราบอย่างต่อเนื่อง ด้านสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ลักษณะที่พึงอาศัยของผู้สูงอายุยังไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยวสองชั้นที่ขาดอุปกรณ์และสถานที่ในการทำกิจกรรมสันทนาการ ในด้านปัญหาที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับน้อย เช่น ขยะเพราะอาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทที่ไม่ค่อยมีปัญหาด้านมลพิษต่าง ๆ และผู้สูงอายุในชนบทส่วนมากมีการทำพฤติกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเป็นประจำ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุยังมีความต้องการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพซึ่งจัดโดย อบต. การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุในบริบทที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน และเสนอแนวปฏิบัติต่อทุกภาคส่วนเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยการกำหนดแนวทางการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุให้มีความชัดเจน รวมทั้งการดำเนินโครงการและกิจกรรมด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน เช่น โครงการจัดตั้งธนาคารขยะ โครงการรณรงค์การจัดการขยะชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กิจกรรมเพิ่มพื้นที่ป่าในชุมชน เป็นต้น

คำสำคัญ: การจัดการสิ่งแวดล้อม, ความคิดเห็น,
ผู้สูงอายุ

ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันการพัฒนาและความก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและกำลังเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ โดยในส่วนของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางครอบครัวจากอดีต ประชากรเริ่มมีอายุเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น มีการแต่งงานช้าลงและมีความต้องการสร้างครอบครัวขนาดเล็กสูง ส่งผลให้สังคมไทยก้าวเข้าสู่วิกฤตการณ์ที่เรียกว่า “สังคมผู้สูงอายุ หรือ Aging Society” กระทรวงสาธารณสุขได้คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2568 ประเทศไทย จะก้าวเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ หรือ Aged Society” โดยจะมีผู้สูงอายุ 1 คน ในประชากรทุก ๆ 5 คน และมีผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพิงคนอื่นช่วยดูแลกว่า 1 ล้านคน (กระทรวงสาธารณสุข, 2559) สำหรับในต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์และญี่ปุ่น ซึ่งมีความใกล้เคียงด้านวัฒนธรรมแบบเอเชียได้เป็นต้นแบบ ในการกำหนดความรับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุให้เป็นของครอบครัว โดยภาครัฐจะดูแลช่วยเหลือเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลยควบคู่กับการใช้ระบบประกันระยะยาว (Long-term care insurance) เพื่อเป็นการคุ้มครองดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว แตกต่างจากประเทศไทยที่กำหนดความรับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุทั้งที่ดูแลตัวเองได้และไม่สามารถดูแลตัวเองได้ ต้องเสี่ยงกับการเผชิญปัญหาทั้งการถูกทอดทิ้งและการถูกปล่อยให้อยู่พังพาตัวเองมากขึ้น จึงถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องวางแผนการดูแลประชากรผู้สูงอายุในอนาคตให้เหมาะสมต่อไป

ประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ที่มุ่งพัฒนาประเทศโดยให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เนื่องจากประเทศที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้นจะส่งผลให้ประเทศมีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งมาถึงในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประชากรผู้สูงอายุในโลกจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นถึง 81.90 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) รวม

ทั้งประเทศไทยเองที่ต้องมีการติดตามดูแลประชากรกลุ่มผู้สูงอายุที่มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการดูแลของหน่วยงานต่างๆ ยังคงไม่ครอบคลุมและไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงในบางพื้นที่ เนื่องจากมีรายงานปัญหาด้านสุขภาพ การเจ็บป่วยด้วยโรคไร้เชื้อ การทำร้ายร่างกายและทำร้ายจิตใจ รวมถึงความไม่ปลอดภัยด้านการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุนำมาซึ่งปัญหาความเครียดของผู้สูงอายุ ซึ่งจัดเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายๆ พื้นที่ของประเทศไทยและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก โดยปัจจุบัน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล อบต. ได้มีบทบาทด้านการส่งเสริมการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เช่น การจัดให้มีกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้พิการและผู้สูงอายุ ทั้งเรื่องการส่งเสริมอาชีพ ความรู้ การให้กู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ การซ่อมแซมบ้านเรือนให้เหมาะสมแก่สภาพของคนพิการและผู้สูงอายุ โดยงบประมาณจะขึ้นอยู่กับแผนงานและความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดตั้ง 'ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการและผู้สูงอายุ' มีการทำกายภาพบำบัดให้แก่คนพิการและผู้สูงอายุโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ใช้วัสดุในท้องถิ่นมาทำเป็นอุปกรณ์ในการออกกำลังกายกล้ามเนื้อและทำกายภาพบำบัด การวางแผนไทย กิจกรรมการฝึกอบรบอาชีพให้แก่คนพิการทางปัญญา เช่น การเย็บตุ๊กตา ดัดกลี้น การช่วยซ่อมแซมหรือปรับปรุงบ้านเรือนให้เหมาะสมกับสภาพการใช้ชีวิตของคนพิการและผู้สูงอายุ การส่งอาสาสมัครไปเยี่ยมผู้สูงอายุสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ให้คำแนะนำในเรื่องสุขภาพ เช่น ไม่ควรกินอาหารรสเค็ม อาหารหวานมันมากเกินไป ไม่สูบบุหรี่หรือดื่มเหล้า เพื่อป้องกันการเกิดโรคต่างๆ เช่น โรคไต เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ ส่งเสริมผู้สูงอายุมาออกกำลังกายทุกวันอังคารและพฤหัสบดี เป็นการเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง เพราะหากผู้สูงอายุเกิดโรคภัยไข้เจ็บขึ้นมากก็มีโอกาสเสี่ยงต่อความพิการที่จะตามมา (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2555)

โดยในภาพรวมเรื่องของการจัดการระบบการดูแลผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนและต้องคำนึงถึงบริบทต่างๆ อย่างลึกซึ้ง เนื่องจากผู้สูงอายุแต่ละคนมีลักษณะของการพึ่งพาตนเองที่แตกต่างกันไปตาม

โครงสร้างของชุมชนนั้นๆ โดยเฉพาะชุมชนชนบทซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะยังคงอยู่ในภาคเกษตรกรรม มีการศึกษาน้อยไปจนถึงกลุ่มที่ไม่มีการศึกษา และขาดการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ทำให้มีปัญหาทั้งทางด้านสุขภาพและจิตใจ มีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่เพียงลำพังหรือมีภาระต้องดูแลบุตรหลานแทนผู้ปกครองที่ไปทำงานในต่างพื้นที่ นอกจากนี้การดูแลผู้สูงอายุในชุมชนชนบทของประเทศไทยนั้นยังต้องเผชิญกับความเลื่อมล้ำทางสังคม เช่น การเข้าถึงเทคโนโลยีและการบริการต่างๆ ซึ่งยังคงเป็นปัญหาใหญ่ของชุมชนชนบท ปัญหาด้านการเข้าถึงสถานที่สาธารณะต่างๆ ที่ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าไปใช้งานได้ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย เนื่องจากผู้สูงอายุยังขาดความรู้และการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งพื้นที่หลายแห่งในชนบทยังมีระบบระบายน้ำหรือการจัดการด้านอนามัยที่ยังไม่ได้มาตรฐานทำให้เป็นแหล่งของโรคติดต่อได้ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็วทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเกิดโรคระบาดและปัญหาสุขภาพอื่นๆ อีกจำนวนมาก รวมถึงเรื่องที่อยู่อาศัยมีสภาพทรุดโทรม และห่างไกลจากแหล่งบริการสาธารณะ ทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่สามารถใช้บริการจากสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานได้อย่างเต็มที่

ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าว การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุแสดงออกถึงบทบาทในการมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมในชุมชน จึงเป็นการส่งเสริมสุขภาพที่ดีแก่ผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้และประสบการณ์ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า โดยเฉพาะบทบาทด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน ที่มีการสร้างเครือข่ายและสร้างการเรียนรู้ในชุมชน เช่น ภูมิปัญญาด้านเกษตรอินทรีย์ อาทิจากการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ จากเศษผักผลไม้แทนการใช้สารเคมี ภูมิปัญญาด้านเย็บปักถักร้อย/ประดิษฐ์สิ่งของเหลือใช้ อาทิ การนำขยะมาประดิษฐ์ดอกไม้เพื่อสร้างอาชีพ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีภายในบ้าน อาทิ การปลูกต้นไม้/การจัดสวนเพื่อการพักผ่อน เป็นต้น การแสดงบทบาทของผู้สูงอายุดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยืนยันว่าผู้สูงอายุมีศักยภาพในการทำกิจกรรมและ

ดูแลตนเอง รวมทั้งครอบครัว และชุมชนได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับการยอมรับทำให้รู้สึกว่าคุณค่าและเป็นความภูมิใจของผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาช่วยในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุในบริบทที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน และเสนอแนวปฏิบัติต่อทุกภาคส่วนเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ

1. ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ศึกษาได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งภารกิจด้านการดูแลผู้สูงอายุในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตซึ่งประกอบด้วยหลายๆ กลุ่มงาน เช่น งานสวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์ พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส อาทิจานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนพิการ และการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น ซึ่งเกิดจากการที่รัฐบาลต้องกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอิสระมากขึ้น ลดการกำกับดูแลการดำเนินการ มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคม และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ รวมทั้งร่วมตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และสุดท้ายประชาชนต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีและทั่วถึงมากขึ้น จึงมีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้มีคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการชุดดังกล่าวพิจารณาและให้ความเห็นชอบการถ่ายโอนภารกิจทั้ง 6 ด้าน รวมมีการถ่ายโอนทั้งสิ้น 245 อบต. (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.) ซึ่งหลายภาคส่วนต้องเตรียมความพร้อมต่อการรับมือเรื่องการดูแลสังเคราะห์ ผู้สูงอายุทั้งที่สามารถพึ่งพาตนเองได้และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ จนเกิดเป็นแนวคิด “การจัดการสภาพแวดล้อมในการดูแลผู้สูงอายุ” โดยการนำร่องของสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัยที่ได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายพื้นที่ต่างๆ มีหลักการ 5 ข้อ ดังนี้ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, ม.ป.ป.)

1) มีความปลอดภัยทางกายภาพ

ความปลอดภัยทางด้านร่างกายและสุขภาพอนามัย เช่น มีที่พักเพียงพอ แยกเป็นสัดส่วน มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ดี มีระบบการปกป้องจากภายนอก เช่น เสียง แสง ที่ดี จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอบริเวณบันไดและทางเข้า มีราวจับในห้องน้ำ พื้นกระเบื้องไม่ลื่น มีสัญญาณฉุกเฉิน หัวเตียง หรือห้องน้ำ สำหรับขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

2) สามารถเข้าถึงได้ง่าย

การมีทางลาดสำหรับรถเข็น ความสูงของตู้ที่ผู้สูงอายุสามารถหยิบของได้สะดวกหรือการจัดให้อยู่ใกล้แหล่งบริการต่างๆ เช่น วัด โบสถ์ ห้องสมุด โรงละคร สถาบันเพื่อการศึกษา บริการด้านสุขภาพ อยู่ภายในระยะที่สามารถเดินถึงได้ และการจัดให้ใกล้แหล่งระบบขนส่งมวลชน และใกล้แหล่งชุมชนเดิม เพื่อให้ญาติมิตรสามารถมาเยี่ยมเยียนได้สะดวก

3) สามารถสร้างแรงกระตุ้น

การตกแต่งสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยที่มีความน่าสนใจ การเลือกใช้สีที่เหมาะสม มีความสว่างและชัดเจนจะทำให้การใช้ชีวิตดูกระชุ่มกระชวย ไม่ซึมเศร้า และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กระตุ้นให้เกิดการนำความสามารถต่างๆ ของผู้สูงอายุมาใช้อย่างเต็มที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถที่มีก่อประโยชน์ให้กับชุมชน เช่น จัดที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุไว้ใกล้กับโรงเรียนสอนเด็กเล็กหรือห้องสมุด เป็นต้น

4) ดูแลรักษาง่าย

บ้านสำหรับผู้สูงอายุควรออกแบบให้ดูแลรักษาง่าย บ้านทั่วๆ ไปควรจะเล็ก ถ้าเป็นหลังใหญ่ควรมีห้องซึ่งง่ายต่อการปิดเอาไว้เพื่อสะดวกสบายในการดูแลบ้านอาจมีบานเลื่อนอลูมิเนียมป้องกันพายุ และสนามหญ้าที่มีพุ่มไม้เตี้ยๆ เพื่อลดงานสนาม

5) มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในอาคารและสถานที่

โดยการสำรวจอาคารของรัฐและสถานที่สาธารณะเพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพที่ไม่เหมาะสมต่อการอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ และดำเนินการปรับปรุงอาคารและสถานที่ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ซึ่งต้องพิจารณาจากข้อกำหนดที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548

แนวคิดการจัดการสภาพแวดล้อมในการดูแลผู้สูงอายุเป็นการเตรียมการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสังคมที่จะส่งผลกระทบต่องานชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มวัยผู้สูงอายุ โดยต้องมีการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี ส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีอายุยืนยาว สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมและบริการทางสุขภาพได้อย่างทั่วถึง

2. วิธีการศึกษา

โครงการนี้ศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล มีรายละเอียดดังนี้

จำนวนประชากรผู้สูงอายุในปี พ.ศ.2558 คือ 10,351,200 (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2558) คณะผู้วิจัยใช้สูตร Yamane (1967) เพื่อคำนวณขนาดตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่าที่จะยอมรับเมื่อระดับ
นัยสำคัญ 0.05

$$n = \frac{10,351,200}{1+10,351,200 (0.05)^2}$$

n = 400 คน

จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบโควตาไม่เป็นสัดส่วน (Quota sampling) จากภูมิภาคในประเทศไทย 4 ภาค จำนวนภาคละ 2 จังหวัด จังหวัดละ 1 ตำบล จำนวนผู้สูงอายุตำบลละ 50 คน

1) การสุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลากจังหวัดในแต่ละภาค

ภาคเหนือ ได้แก่ ตาก เชียงใหม่

ภาคกลาง ได้แก่ สุพรรณบุรี อ่างทอง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ชัยภูมิ ขอนแก่น

ภาคใต้ ได้แก่ พัทลุง สงขลา

2) การสุ่มตัวอย่างตำบลในแต่ละจังหวัดทำการจับฉลากตำบลและมีการแสดงจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งได้ตั้งตาราง 1

3) การสุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในแต่ละตำบลใช้แบบโควตาไม่เป็นสัดส่วนและแบบบังเอิญ ในแต่ละอบต. โดยเก็บแบบสอบถาม 50 ตัวอย่าง/ 1 อบต.

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยกำหนดให้ข้อคำถามมีรายละเอียดครอบคลุมมิติทางสิ่งแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ มิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติเศรษฐกิจ มิติสังคมและ

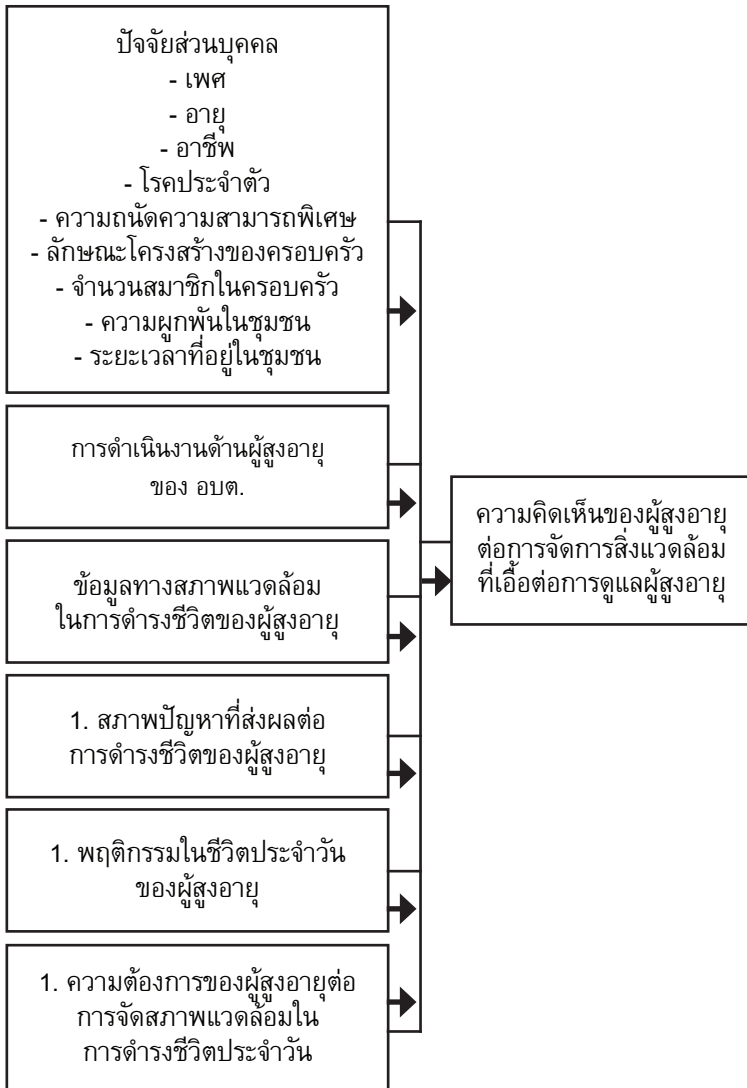
ตาราง 1 แสดงประชากรผู้สูงอายุในแต่ละตำบลที่ศึกษาประจำปี 2559

จังหวัด	พื้นที่	ประชากร ผู้สูงอายุ (คน)	ขนาดตัวอย่าง
ตาก	ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า	1,545	50
เชียงใหม่	ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด	329	50
สุพรรณบุรี	ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	1,906	50
อ่างทอง	ตำบลราชสถิตย์ อำเภอไชโย	738	50
ชัยภูมิ	ตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น	1,357	50
ขอนแก่น	ตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี	1,449	50
สงขลา	ตำบลปริก อำเภอสะเดา	1,200	50
พัทลุง	ตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน	1,050	50

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2559

วัฒนธรรม และมีการบริหารจัดการสาธารณะ ตามที่กำหนดนิยามไว้ โดยเป็นการเก็บตัวอย่างจากองค์กรการบริหารส่วนตำบล ในส่วนที่ดูแลภารกิจด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุและกลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถดูแลตนเองได้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการเก็บแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นในภาพรวมการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรการบริหารส่วนตำบล กรอบแนวคิดของการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรการบริหารส่วนตำบล ดังภาพ 1

ภาพ 1 : กรอบแนวคิด “ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล”

3. ผลการศึกษา

การศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุ 400 ตัวอย่าง ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ 1) มิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกายภาพ 2) มิติเศรษฐกิจ 3) มิติสังคมและวัฒนธรรม และ 4) มิติการบริหารจัดการสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการดูแลผู้สูงอายุควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป และเพื่อให้ทุกคนที่อยู่ในสังคมสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างเต็มที่

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุทั่วประเทศ จำนวน 401 ตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.8 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 37.9 กลุ่มตัวอย่างมากที่สุด มีช่วงอายุ 60 - 65 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.4 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 66 -70 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.4 ช่วงอายุมากกว่า 70 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 29.2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 74.3 รองลงมา ไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 15.5 กลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่งไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมา มีการประกอบอาชีพ เช่น เกษตรกรรม รับจ้าง ทำประมง เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 40.1 กลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีโรคประจำตัว เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคไขข้อในเส้นเลือด โรคหัวใจ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 55.6 กลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีความถนัดหรือความสามารถพิเศษด้านเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 64.3 มีความถนัดหรือความสามารถพิเศษด้านหัตถกรรม คิดเป็นร้อยละ 8.7 มีความถนัดหรือความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ เช่น การทำขนม การทำอาหาร เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 8.0 กลุ่มตัวอย่างมากที่สุดอาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรและหลาน คิดเป็นร้อยละ 29.9 รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร คิดเป็นร้อยละ 18.7 กลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง

1 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 รองลงมา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 5 - 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความผูกพันในชุมชนเป็นคนในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 87.5 และย้ายมาจากพื้นที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 12.2 กลุ่มตัวอย่างเกินกว่ากึ่งหนึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 61 - 80 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.6 รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 41 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.5 ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	152	37.9
	หญิง	244	60.8
	ไม่ระบุ	5	1.2
อายุ	60-65 ปี	154	38.4
	66-70 ปี	126	31.4
	มากกว่า 70 ปีขึ้นไป	117	29.2
	ไม่ระบุ	4	1.0
ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียนหนังสือ	62	15.5
	ประถมศึกษา	298	74.3
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	11	2.7
	ปวส. หรืออนุปริญญา	6	1.5
	ปริญญาตรี	14	3.5
	สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.5
	ไม่ระบุ	8	2.0
	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	223	55.6
อาชีพ	ประกอบอาชีพ	161	40.1
	ไม่ระบุ	17	4.2

ตาราง 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูล	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โรคประจำตัว	ไม่มี	173	43.1
	มี	223	55.6
	ไม่ระบุ	5	1.2
ความถนัด/ ความสามารถพิเศษ	เกษตรกรรม	258	64.3
	หัตถกรรม	35	8.7
	แพทย์แผนไทย/ แผนโบราณ	9	2.2
	ความเชื่อ/ไสยศาสตร์ (ตุ๊กตาร่างทรง)	0	0.0
	พิธีกรรมต่างๆ	8	2.0
	อื่นๆ เช่น ทำขนม /อาหาร ฯลฯ	32	8.0
	ไม่ระบุ	59	14.7
ลักษณะโครงสร้าง ของครอบครัว	อยู่คนเดียว	43	10.7
	อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	54	13.5
	อยู่กับบุตรเท่านั้น	62	15.5
	อยู่กับคู่สมรสและบุตร	75	18.7
	อยู่กับคู่สมรส บุตรและ หลาน	120	29.9
	อยู่กับคนอื่นที่ไม่ใช่ คู่สมรสบุตรและหลาน	10	2.5
	อยู่กับผู้อื่น	32	8.0
	ไม่ระบุ	5	1.2

ตาราง 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูล	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	1-4 คน	256	63.8
	5-8 คน	135	33.7
	9-12 คน	7	1.8
	ไม่ระบุ	3	0.7
ความผูกพันในชุมชน	เป็นคนในพื้นที่	351	87.5
	ย้ายมาจากพื้นที่อื่น	49	12.2
	ไม่ระบุ	1	0.2
ระยะเวลาที่อยู่ ในชุมชน	ตั้งแต่เกิด	16	4.0
	1-20 ปี	12	3.0
	21-40 ปี	47	11.7
	41-60 ปี	78	19.5
	61-80 ปี	219	54.6
	81-100 ปี	17	4.2
	ไม่ระบุ	12	3.0
	81-100 ปี	17	4.2
	ไม่ระบุ	12	3.0
	อยู่กับผู้อื่น	32	8.0
	ไม่ระบุ	5	1.2

3.2 การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ในภาพรวมของการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 1.80 คะแนนจากคะแนนเต็ม 2) โดย การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่มีมากที่สุด คือ มีการประชาสัมพันธ์หรือชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุให้ทราบอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 รองลงมา คือ มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ เข้ามาดูแลและจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุในชุมชนและในชุมชนมีอาคารสถานที่ที่มีความพร้อมสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ เช่น สถานเอนกอายุหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่สามารถพักฟื้นได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.83 ในชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมสำหรับดูแลผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 และในชุมชนมีเครื่องมืออุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวก ที่มีความพร้อมสำหรับการดูแลและจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 ซึ่งการดำเนินงานทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงทั้งหมด ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

การดำเนินงาน	ระดับ			ค่าเฉลี่ยคำตอบ
	มี (1) (ร้อยละ)	ไม่มี (0) (ร้อยละ)	ไม่ทราบ (0) (ร้อยละ)	
1. มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ เข้ามาดูแลและจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุในชุมชน	336 (84.0)	61 (15.3)	3 (0.8)	1.83 สูง
2. ในชุมชนมีเครื่องมืออุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวก ที่มีความพร้อมสำหรับการดูแลและจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ	292 (73.0)	90 (22.5)	18 (4.5)	1.69 สูง

ตาราง 3 ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ (ต่อ)

การดำเนินงาน	ระดับ			ค่าเฉลี่ย คำตอบ
	มี (1) (ร้อยละ)	ไม่มี (0) (ร้อยละ)	ไม่ทราบ (0) (ร้อยละ)	
3. ในชุมชนมีอาคารสถานที่ที่มีความพร้อมสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ เช่น สถานเอนามัยหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่สามารถพักฟื้นได้	331 (83.6)	61 (15.4)	4 (1.0)	1.83 สูง
4. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์หรือชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุให้ทราบอย่างต่อเนื่อง	352 (88.7)	35 (8.8)	10 (2.5)	1.86 สูง
5. ในชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมสำหรับดูแลผู้สูงอายุ	337 (84.9)	45 (11.3)	15 (3.8)	1.81 สูง
ค่าเฉลี่ย				1.80 สูง

* หมายเหตุ คะแนนเฉลี่ยการดำเนินงาน

ต่ำ 0.00 - 0.66 คะแนน

ปานกลาง 0.67 - 1.33 คะแนน

สูง 1.33 - 2.00 คะแนน

ในส่วนของการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุนั้น พบว่ากิจกรรมที่มีการรวมกลุ่มมากที่สุด คือ กองทุนหลักประกันสุขภาพ โดยคิดเป็นร้อยละ 76.0 รองลงมา คือ กิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 73.0 กิจกรรมอาสาสมัครหรือกลุ่มจิตอาสา เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน/อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 70.8 กิจกรรมศูนย์บริการ

สาธารณสุขเคลื่อนที่ คิดเป็นร้อยละ 48.4 กิจกรรมศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต
ผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 31.2 และการรวมกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพ
โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 6.7 ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 การรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมสำหรับดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

กิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กองทุนหลักประกันสุขภาพ	296	76.0
ศูนย์บริการสาธารณสุขเคลื่อนที่	192	48.4
ชมรมผู้สูงอายุ	290	73.0
ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	124	31.2
อาสาสมัครหรือกลุ่มจิตอาสา เช่น อสม./อผส.	281	70.8
การรวมกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพ โรงเรียนผู้สูงอายุ ฯลฯ	27	6.7

*หมายเหตุ เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

3.3 ข้อมูลทางสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า
ลักษณะที่พักอาศัยของผู้สูงอายุเกินกว่ากึ่งหนึ่งมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวสองชั้น
คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมา คือที่พักอาศัยมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว
คิดเป็นร้อยละ 43.6 ไม่มีการระบุลักษณะของที่พักอาศัย คิดเป็นร้อยละ 1.5
และลักษณะที่พักอาศัยแบบอื่นๆ ซึ่งต่างจากที่กล่าวมาข้างต้น เช่น อาศัยใน
เพิงพัก อาศัยอยู่ในวัด เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 1.0 ลักษณะของการนอนพัก
ของผู้สูงอายุเกินกว่ากึ่งหนึ่งนอนบนเตียง คิดเป็นร้อยละ 53.1 นอนบนพื้น
คิดเป็นร้อยละ 43.4 ลักษณะของห้องน้ำห้องส้วมที่ผู้สูงอายุใช้งานนั้นมีลักษณะ

เป็นส้วมแบบโถนั่งชักโครก/ราดน้ำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.4 มีลักษณะเป็นแบบส้วมซึม (นั่งยองๆ) คิดเป็นร้อยละ 47.9 ในบ้านของผู้สูงอายุเกินกว่ากึ่งหนึ่งมีราวยึดเกาะ คิดเป็นร้อยละ 59.1 โดยแบ่งเป็นมีราวยึดเกาะภายในบ้าน คิดเป็นร้อยละ 66.4 ราวจับภายในห้องน้ำ คิดเป็นร้อยละ 12.3 ราวจับภายในห้องนอน คิดเป็นร้อยละ 6.6 และราวจับประเภทอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 4.5 ในส่วนของบ้านที่ไม่มีราวยึดเกาะ คิดเป็นร้อยละ 39.4 ผู้สูงอายุเกินกว่ากึ่งหนึ่งไม่มีอุปกรณ์และสถานที่ในการทำกิจกรรมสันทนาการในเวลารว่าง คิดเป็นร้อยละ 52.6 มีอุปกรณ์และสถานที่ในการทำกิจกรรมสันทนาการในเวลารว่าง เช่น สนามหญ้า ลานออกกำลังกาย เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 45.4 ในชุมชนของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีประเพณีหรือศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 69.1 ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ข้อมูลทางสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

สภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะของที่พักอาศัย	บ้านเดี่ยวสองชั้น	216	53.8
	บ้านเดี่ยวชั้นเดียว	175	43.6
	อื่นๆ เช่น เฟิงพักอาศัยอยู่วัด เป็นต้น	4	1.0
	ไม่ระบุ	6	1.5
ลักษณะของการนอนพัก	บนเตียง	213	53.1
	บนพื้น	174	43.4
	ไม่ระบุ	14	3.5
ลักษณะของห้องน้ำ ห้องส้วม	ส้วมแบบโถนั่งชักโครก/ราดน้ำ	194	48.4
	ส้วมหลุม	5	1.2
	ส้วมซึม (นั่งยองๆ)	192	47.9
	ไม่ระบุ	10	2.4

ตาราง 5 ข้อมูลทางสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ (ต่อ)

สภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ราวสำหรับยึดเกาะภายในบ้าน	ไม่มี	158	39.4
	มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	237	59.1
	- ราวบันได	221	66.4
	- ราวในห้องนอน	22	6.6
	- ราวในห้องน้ำ	41	12.3
	- อื่นๆ	15	4.5
	ไม่ระบุ	6	1.5
อุปกรณ์และสถานที่ในการทำกิจกรรมสันทนาการในเวลาว่าง	ไม่มี	21	52.6
	มี	8	45.4
	ไม่ระบุ	8	2.0
ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมเฉพาะถิ่น	ไม่มี	113	28.2
	มี	277	69.1
	ไม่ระบุ	11	2.7

3.4 สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวม พบว่า มีปัญหาที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.19) เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.22) โดยเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีปัญหามากที่สุด คือ เรื่องรายได้ของครอบครัวไม่มั่นคง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.40) มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง) รองลงมา คือ ปัญหาเรื่องมีภาระหนี้สินส่วนตัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.37 มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง) และเรื่องที่กลุ่มตัวอย่าง

มีปัญหาอย่างน้อยที่สุด คือ เรื่องมีความแตกแยกของคนในครอบครัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.06 มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย) และในส่วนของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.14) โดยเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีปัญหา มากที่สุด คือ ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ดินถล่ม พายุฝน แผ่นดินทรุด ภัยแล้ง เป็นต้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.55 มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง) รองลงมา คือ ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.21 มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย) และเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาอย่างน้อยที่สุด คือ เรื่องขยะอันตราย/ขยะติดเชื้อ และเรื่องปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.11 มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย)

สำหรับระดับความรุนแรงของปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90) เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ มีระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.11) โดยเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรุนแรงของปัญหามากที่สุด คือ เรื่อง ขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 มีระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับมาก) รองลงมา คือ ปัญหาเรื่องขาดแหล่งประกอบ อาชีพ/ไม่มีที่ดินทำกิน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 มีระดับความรุนแรงของปัญหา อยู่ในระดับมาก) และเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรุนแรงของปัญหาน้อย ที่สุด คือ เรื่องไม่มีบ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองและเรื่องความไม่สะดวกของ เส้นทางคมนาคมในชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79 มีระดับความรุนแรงของ ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง) และในส่วนของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมีระดับ ความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81) โดยเรื่อง ที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรุนแรงของปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาเรื่องสารเคมี รั่วไหลหรือปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 มีระดับความรุนแรง ของปัญหาอยู่ในระดับมาก) รองลงมา คือ ปัญหาเรื่องการบุกรุกพื้นที่ป่า/ เผาป่า/ตัดไม้ทำลายป่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92 มีระดับความรุนแรงของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง) และเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรุนแรงของปัญหา น้อยที่สุด คือ เรื่องมลพิษทางดิน/ดินเสื่อมสภาพไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.52 มีระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับน้อย) ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 สภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ

เรื่อง	คำตอบ			ค่าเฉลี่ย คำตอบ	ระดับของปัญหา			ค่าเฉลี่ย ระดับ ปัญหา
	ไม่มี (ร้อยละ)	มี (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)		มาก (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	
ปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่								
1. ชาติที่พึ่ง/ไม่มีคนดูแล	319 (79.6)	73 (18.2)	9 (2.2)	0.19 น้อย	16 (31.4)	26 (51.0)	9 (17.6)	2.14 ปานกลาง
2. มีความแตกต่างของคนในครอบครัว	369 (92.0)	24 (6.0)	8 (2.0)	0.06 น้อย	2 (10.0)	12 (60.0)	6 (30.0)	1.80 ปานกลาง
3. ไม่มีบ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง	345 (86.0)	48 (12.0)	8 (2.0)	0.12 น้อย	7 (25.0)	8 (28.6)	13 (46.4)	1.79 ปานกลาง
4. มีการละเลยดูแลสุขภาพในครอบครัว	314 (78.3)	79 (19.7)	8 (2.0)	0.20 น้อย	21 (34.4)	26 (42.6)	14 (23.0)	2.11 ปานกลาง
5. ต้องรับภาระดูแลคนป่วยในครอบครัว	374 (86.5)	47 (11.7)	7 (1.7)	0.12 น้อย	17 (43.6)	15 (38.5)	7 (17.9)	2.26 ปานกลาง

ตาราง 6 สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ (ต่อ)

เรื่อง	คำตอบ			ค่าเฉลี่ย คำตอบ	ระดับของปัญหา			ค่าเฉลี่ย ระดับ ปัญหา
	ไม่มี (ร้อยละ)	มี (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)		มาก (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	
6. ขาดแหล่งประกอบอาชีพ/ ไม่มีที่ดินทำกิน	315 (78.6)	74 (18.5)	12 (3.0)	0.19 น้อย	22 (40.0)	31 (56.4)	2 (3.6)	2.36 มาก
7. ขาดแคลนเงินทุน ในการประกอบอาชีพ	268 (66.8)	123 (30.7)	10 (2.5)	0.31 น้อย	40 (36.3)	61 (54.0)	11 (9.7)	2.53 มาก
8. รายได้ของครอบครัว ไม่มั่นคง	235 (58.6)	158 (39.4)	8 (2.0)	0.40 ปานกลาง	32 (22.5)	93 (65.5)	17 (12.0)	2.11 ปานกลาง
9. มีภาระหนี้ส่วนตัว	262 (65.3)	129 (32.2)	10 (2.5)	0.33 น้อย	37 (31.6)	64 (54.7)	16 (13.7)	2.18 ปานกลาง
10. มีภาระหนี้สินของครอบครัว	246 (61.3)	147 (36.7)	8 (2.0)	0.37 ปานกลาง	38 (29.5)	67 (51.9)	24 (18.6)	2.11 ปานกลาง
11. อาชญากรรมในบริเวณ ชุมชน/หมู่บ้านที่อาศัย	346 (86.3)	47 (11.7)	8 (2.0)	0.12 น้อย	18 (40.9)	13 (29.5)	13 (29.5)	2.11 ปานกลาง

ตาราง 6 สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในต่าง ๆ (ต่อ)

เรื่อง	คำตอบ				ค่าเฉลี่ย คำตอบ	ระดับของปัญหา			ค่าเฉลี่ย ระดับ ปัญหา
	ไม่มี (ร้อยละ)	มี (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย คำตอบ		มาก (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	
12. ยาเสพติดในชุมชนหมู่บ้าน ที่พักอาศัย	266 (66.3)	128 (31.9)	7 (1.7)	0.32 น้อย		53 (44.9)	38 (32.2)	27 (22.8)	2.21 ปานกลาง
13. พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ของคนในชุมชน	304 (75.8)	86 (21.4)	11 (2.7)	0.22 น้อย		24 (30.0)	37 (46.3)	19 (23.8)	2.06 ปานกลาง
14. ความไม่สะดวกของเส้นทาง คมนาคม	318 (79.3)	72 (18.0)	11 (2.7)	0.18 น้อย		13 (19.7)	26 (39.4)	27 (40.9)	1.79 ปานกลาง
15. รายได้สารสาธารณะ สำหรับเดินทางในชุมชนหรือ ระหว่างชุมชน	334 (83.3)	59 (14.7)	8 (2.0)	0.15 น้อย		14 (31.8)	19 (43.2)	11 (25.0)	2.07 ปานกลาง
16. อื่นๆ	-	-	-	-		-	-	-	-

ตาราง 6 สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ (ต่อ)

เรื่อง	คำตอบ			ค่าเฉลี่ย คำตอบ	ระดับของปัญหา			ค่าเฉลี่ย ระดับ ปัญหา
	ไม่มี (ร้อยละ)	มี (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)		มาก (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	
ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม								
17. ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ดินถล่ม พายุฝน แผ่นดินไหว เป็นต้น	173 (43.1)	209 (52.1)	19 (4.7)	0.55 ปานกลาง	36 (17.4)	123 (59.4)	48 (23.2)	1.89 ปานกลาง
18. การบุกรุกพื้นที่ป่า/เผาป่า/ ตัดไม้ทำลายป่า	321 (80.0)	58 (14.5)	22 (5.5)	0.15 น้อย	14 (23.7)	28 (47.5)	17 (28.8)	1.92 ปานกลาง
19. ขยะมูลฝอยทั่วไป	307 (76.6)	80 (20.0)	14 (3.5)	0.21 น้อย	15 (21.1)	34 (47.9)	22 (31.0)	1.86 ปานกลาง
20. ขยะอันตราย/ ขยะติดเชื้อ	348 (86.8)	40 (10.0)	13 (3.2)	0.11 น้อย	4 (10.3)	22 (56.4)	13 (33.4)	1.74 ปานกลาง
21. มลพิษทางดิน/ดินเสื่อม สภาพไม่สามารถใช้ ประโยชน์ได้	359 (89.5)	33 (8.2)	9 (2.2)	0.08 น้อย	4 (14.8)	7 (25.9)	16 (59.3)	1.52 น้อย

ตาราง 6 สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ (ต่อ)

เรื่อง	คำตอบ			ค่าเฉลี่ย คำตอบ	ระดับของปัญหา			ค่าเฉลี่ย ระดับ ปัญหา
	ไม่มี (ร้อยละ)	มี (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)		มาก (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	
22. ปัญหามลพิษทางน้ำ/ น้ำเสีย/แหล่งน้ำไม่สะอาด	344 (85.8)	48 (12.0)	9 (2.2)	0.12 น้อย	3 (8.1)	19 (51.4)	15 (40.5)	1.65 น้อย
23. ปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่ม	342 (85.3)	48 (12.0)	11 (2.7)	0.13 น้อย	6 (15.0)	21 (52.5)	13 (32.5)	1.80 ปานกลาง
24. ปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้	351 (87.5)	42 (10.5)	8 (2.0)	0.11 น้อย	4 (9.8)	23 (56.1)	14 (34.1)	1.73 ปานกลาง
25. มลพิษทางอากาศ/ ฝุ่นละออง/หมอกควัน	334 (83.3)	59 (14.7)	8 (2.0)	0.15 น้อย	9 (28.1)	9 (28.1)	14 (43.8)	1.78 ปานกลาง
26. มลพิษทางเสียง/มีเสียง รบกวน เช่น สถานีรถไฟ ฯลฯ	332 (82.8)	56 (14.0)	13 (3.2)	0.14 น้อย	8 (15.4)	22 (42.3)	22 (42.3)	1.65 น้อย
27. กลิ่นเหม็นรบกวน	344 (85.8)	48 (12.0)	9 (2.2)	0.12 น้อย	10 (22.7)	21 (47.7)	13 (29.5)	1.86 ปานกลาง

ตาราง 6 สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ (ต่อ)

เรื่อง	คำตอบ			ค่าเฉลี่ย คำตอบ	ระดับของปัญหา			ค่าเฉลี่ย ระดับ ปัญหา
	ไม่มี (ร้อยละ)	มี (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)		มาก (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	
28. ปัญหาการมีสารปนเปื้อนในอาหาร	325 (81.0)	67 (16.7)	9 (2.2)	0.17 น้อย	3 (5.6)	37 (68.5)	14 (25.9)	1.80 ปานกลาง
29. ปัญหาด้านสารเคมีรั่วไหลหรือปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม	328 (81.8)	59 (14.7)	14 (3.4)	0.15 น้อย	18 (46.2)	18 (46.2)	3 (7.6)	2.38 มาก
เฉลี่ย				0.19 น้อย				1.90 ปานกลาง

* หมายเหตุ	ค่าเฉลี่ยคำตอบ	ค่าเฉลี่ยระดับความรุนแรงของปัญหา
น้อย	0.00 - 0.33	น้อย 1.00 - 1.66
ปานกลาง	0.34 - 0.67	ปานกลาง 1.67 - 2.33
มาก	0.68 - 1.00	มาก 2.34 - 3.00

3.5 พฤติกรรมในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ พบว่า ในภาพรวม ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก คือ มีการทำพฤติกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเป็นประจำ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.63) โดยพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีการทำมากที่สุด คือ การล้างมือหลังการใช้ส้วม/ขับถ่าย มีค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม เท่ากับ 1.85 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร มีค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม เท่ากับ 1.77 อยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีการทำน้อยที่สุด คือ การออกกำลังกายหรือทำกายบริหารตามความเหมาะสมของสุขภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม เท่ากับ 1.33 อยู่ในระดับปานกลาง ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 พฤติกรรมในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม				
	ทำเป็นประจำ (ร้อยละ)	ทำบ้าง ครั้งคราว (ร้อยละ)	ไม่เคย ทำเลย (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)	ค่า เฉลี่ย
1. ออกกำลังกายหรือทำกายบริหารตามความเหมาะสมของสุขภาพ	155 (38.7)	216 (53.9)	24 (6.0)	6 (1.5)	1.33 ปานกลาง
2. ตรวจสอบสุขภาพประจำปีหรือตรวจสุขภาพตามกำหนดเวลา	240 (59.9)	134 (33.4)	20 (5.0)	7 (1.7)	1.56 มาก
3. ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร	308 (76.8)	82 (20.4)	4 (1.0)	7 (1.7)	1.77 มาก
4. ล้างมือหลังการใช้ส้วม/ขับถ่าย	338 (84.3)	54 (13.5)	2 (0.5)	7 (1.7)	1.85 มาก
5. อาบน้ำทำความสะอาดร่างกายวันละ 2 ครั้ง (เช้า/เย็น)	310 (77.3)	75 (18.7)	10 (2.5)	6 (1.5)	1.76 มาก

ตาราง 7 พฤติกรรมในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ (ต่อ)

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม				
	ทำเป็นประจำ (ร้อยละ)	ทำบางครั้ง คราว (ร้อยละ)	ไม่เคย ทำเลย (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย
6. การตัดแต่ง ขนก่อนถึง	271 (67.6)	102 (25.4)	21 (5.2)	7 (1.7)	1.63 มาก
7. ทำความ สะอาดที่อยู่ อาศัยทุกวัน (กวาดและถูบ้าน)	290 (72.3)	100 (24.9)	5 (1.2)	6 (1.5)	1.72 มาก
8. ทำความ สะอาดที่ประกอบ อาหาร/ครัว ทุกครั้ง	284 (70.8)	107 (26.7)	4 (1.0)	6 (1.5)	1.71 มาก
9. หลีกเลี่ยงการ ใช้วัสดุที่มี ผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม เช่น โฟม ถุงพลาสติก ที่ย่อยสลายยาก	203 (50.6)	156 (38.9)	35 (8.7)	7 (1.7)	1.43 มาก
10. ทำความ สะอาดห้องน้ำ/ ห้องส้วม อย่าง น้อยสัปดาห์ ละครั้ง	281 (70.1)	107 (26.7)	7 (1.7)	6 (1.5)	1.69 มาก
11. ใช้ตะแกรง กรองเศษอาหาร ก่อนระบายน้ำ ทิ้งจากการล้าง จานหรือน้ำใช้ใน ครัวเรือน	243 (60.6)	85 (21.2)	67 (16.7)	6 (1.5)	1.45 มาก

ตาราง 7 พฤติกรรมในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ (ต่อ)

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม				
	ทำเป็นประจำ (ร้อยละ)	ทำบางครั้ง คราว (ร้อยละ)	ไม่เคย ทำเลย (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย
12. มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน	262 (65.3)	102 (25.4)	21 (5.2)	16 (4.0)	1.63 มาก
เฉลี่ย					1.63 มาก

***หมายเหตุ** คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม

น้อย	0.00 - 0.66	คะแนน
ปานกลาง	0.67 - 1.33	คะแนน
มาก	1.33 - 2.00	คะแนน

3.6 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตประจำวัน

ผลการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตประจำวันในภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการการจัดสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ที่ 1.51 คะแนนจากคะแนนเต็ม 2) โดยความต้องการมากที่สุดของผู้สูงอายุ คือ ความต้องการกลุ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ที่ 1.78 มีระดับความต้องการในระดับมาก รองลงมา คือ ความต้องการการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุตามจำนวนเงินที่กฎหมายกำหนด ค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ที่ 1.73 มีระดับความต้องการในระดับมาก และความต้องการที่น้อยที่สุดของผู้สูงอายุ คือ ความต้องการบัตรทอง/บัตรประจำตัวผู้สูงอายุเพื่อใช้สิทธิในการรักษาพยาบาลหรือประกันสุขภาพตนเอง ค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ที่ 0.77 มีระดับความต้องการในระดับปานกลาง ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตประจำวัน

ความต้องการ	มี (ร้อยละ)	ไม่มี (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)	การมีหรือไม่มี (ระบุความต้องการ)			ค่าเฉลี่ย
				มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ไม่ต้องการ (ร้อยละ)	
1. บริการของ/บริการประจำตัวผู้สูงอายุเพื่อใช้สิทธิในการรักษาพยาบาลหรือประกันสุขภาพตนเอง	370 (92.3)	20 (5.0)	11 (2.7)	4 (30.8)	2 (15.4)	7 (53.8)	0.77 ปาน กลาง
2. สิทธิพิเศษ เช่น การลดหย่อนค่ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลของภาคเอกชนในการฉีดยาฉีดวัคซีน สิทธิเบิกจ่ายของข้าราชการ	134 (33.4)	258 (64.3)	9 (2.2)	122 (67.5)	34 (18.8)	25 (13.8)	1.54 มาก
3. การจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุตามจำนวนเงินที่กฎหมายกำหนด	371 (92.5)	21 (5.2)	9 (2.2)	8 (72.7)	3 (27.3)	0 (0.0)	1.73 มาก
4. ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในโรงพยาบาลหรือสถานอนามัย	342 (85.3)	51 (12.7)	8 (2.0)	26 (63.4)	12 (29.3)	3 (7.3)	1.56 มาก
5. สถานที่และอุปกรณ์ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ	286 (71.3)	107 (26.7)	8 (2.0)	48 (62.3)	21 (27.3)	8 (10.4)	1.52 มาก

ตาราง 8 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตประจำวัน (ต่อ)

ความต้องการ	มี (ร้อยละ)	ไม่มี (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)	กรณียังไม่มี (ระบุความต้องการ)			ค่าเฉลี่ย
				มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ไม่ต้องการ (ร้อยละ)	
6. ป้ายสัญลักษณ์บอกทางหรือป้ายคำเตือนต่างๆ	284 (70.8)	109 (27.2)	8 (2.0)	50 (57.5)	25 (28.7)	12 (13.8)	1.44 มาก
7. ช่องทางพิเศษที่ให้บริการผู้สูงอายุโดยเฉพาะ เช่น ทางเดินในพื้นที่สาธารณะที่ปลอดภัย	245 (61.1)	146 (36.4)	10 (2.5)	67 (56.3)	30 (25.2)	22 (18.5)	1.47 มาก
8. การมีพื้นที่สีเขียวสำหรับทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในพื้นที่ต่างๆอย่างเพียงพอและปลอดภัย	282 (70.3)	110 (27.4)	9 (2.2)	48 (52.7)	38 (41.8)	5 (5.5)	1.47 มาก
9. บริการตรวจสุขภาพตามบ้านผู้สูงอายุ	303 (75.6)	89 (22.2)	9 (2.2)	42 (53.8)	35 (44.9)	1 (1.3)	1.53 มาก
10. เจ้าหน้าที่ให้ความรู้เรื่องโรคในผู้สูงอายุและผู้สูงอายุที่บ้านและในชุมชน	329 (92.0)	64 (16.0)	8 (2.0)	24 (50.0)	24 (50.0)	0 (0.0)	1.50 มาก
11. กลุ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ	341 (85.0)	52 (13.0)	8 (2.0)	27 (75.0)	9 (25.0)	0 (0.0)	1.78 มาก

ตาราง 8 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตประจำวัน (ต่อ)

ความต้องการ	มี (ร้อยละ)	ไม่มี (ร้อยละ)	ไม่ระบุ (ร้อยละ)	การมีหรือไม่มี (ระบุความต้องการ)			ค่าเฉลี่ย
				มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ไม่ต้องการ (ร้อยละ)	
12. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุแสดงออก งานเทศกาลประเพณีต่างๆ	348 (86.8)	46 (11.5)	7 (1.7)	27 (65.9)	13 (31.7)	1 (2.4)	1.63 มาก
13. การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในพื้นที่มีการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริมที่เหมาะสม	309 (77.1)	86 (21.4)	6 (1.5)	46 (70.8)	19 (29.2)	0 (0.0)	1.71 มาก
14. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เช่น ด้านการทำงาน การประกอบอาชีพ	314 (78.3)	81 (20.2)	6 (1.5)	31 (55.4)	20 (35.7)	5 (8.9)	1.46 มาก
15. ความมั่นคงและความปลอดภัยในชุมชน เช่น ปราศจากโจรผู้ร้าย	265 (66.1)	130 (32.4)	6 (1.5)	45 (71.4)	14 (22.2)	4 (6.3)	1.65 มาก
16. การบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยหรือของเสียจากครัวเรือนและชุมชนที่สม่ำเสมอ	339 (84.5)	53 (13.2)	9 (2.2)	26 (55.3)	15 (31.9)	6 (12.8)	1.45 มาก

ตาราง 8 ความต้องการของผู้นำต่อการจัดสภาพแวดล้อมให้การดำรงชีวิตประจำวัน (ต่อ)

[illegible]

***หมายเหตุ คะแนนเฉลี่ยความต้องการ**

น้อย	0.00 - 0.66	คะแนน
ปานกลาง	0.67 - 1.33	คะแนน
มาก	1.33 - 2.00	คะแนน

4. สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการเก็บข้อมูลความคิดเห็นด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย สามารถสรุปรายละเอียดในประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน

จากการสอบถามข้อมูลในชุมชน พบว่า ประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหลัก คือ ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอย ซึ่งเกิดจากผู้เข้ามาใช้บริการในหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน เกิดจากชุมชน และจากการนำขยะมาทิ้งไว้ข้ามเขตดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ รวมทั้งการทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะประโยชน์ เช่น บริเวณถนนและทางเดินต่างๆ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้างและทัศนวิสัยที่ไม่น่ามอง และเนื่องจากจำนวนบุคลากรและผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลมีไม่เพียงพอ ไม่มีรถเก็บขยะปริมาณถึงขยะไม่เพียงพอ ไม่มีระบบจัดเก็บและกำจัดขยะที่เหมาะสมงบประมาณไม่เพียงพอ อีกทั้งปริมาณขยะที่มากทำให้ที่ฝังกลบขยะไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังพบปัญหาเรื่องของการคัดแยกและการจัดการทั้งขยะมูลฝอยขยะติดเชื้อ และขยะอันตรายที่ไม่ถูกต้อง เช่น การนำขยะไปกำจัดด้วยวิธีการเผา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนโดยรอบได้ อย่างไรก็ตามสาเหตุสำคัญของปัญหาดังกล่าวเกิดจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกและการจัดการขยะที่ถูกวิธี

นอกจากนั้นยังพบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ได้แก่ ปัญหาน้ำเสียที่เกิดจากครัวเรือนและสถานประกอบการ การปกคลุมของพืชน้ำโดยเฉพาะผักตบชวา ปัญหามลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรมและโรงงาน

แปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ปัญหาไฟฟ้า การใช้สารเคมีสำหรับเกษตรกรในการกำจัดวัชพืชและแมลงศัตรูพืช และปัญหามลภาวะทางเสียงเนื่องจากอยู่ใกล้ทางรถไฟ รวมทั้งปัญหาเรื่องระบบสาธารณสุขโรค เช่น การขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปัญหาน้ำท่วมขัง การระบายน้ำ ท่อระบายน้ำอุดตัน ปัญหาลำรางและคลองสาธารณะ และไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียในครัวเรือน ในภาคประชาชนนั้น มีปัญหาจากการที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วมป้องกัน แก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัวจึงไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร สำหรับปัญหาที่พบในผู้สูงอายุ คือ การอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ โดยในบางพื้นที่ยังไม่มีทางลาดในอาคารสำนักงานให้ผู้สูงอายุเดินได้สะดวก และไม่มีสถานที่ออกกำลังกายแก่ผู้สูงอายุ

4.2 การจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้น มีการจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดการขยะมูลฝอย ให้กับเจ้าหน้าที่ ผู้สูงอายุ และประชาชนได้รับทราบ และในบางพื้นที่จัดให้มีการฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการลดการใช้สารเคมีในการเกษตร มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมและการประหยัดน้ำ การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเผาปรนรณรงค์ให้ประชาชนจัดการขยะมูลฝอยในบ้านเรือนตามหลัก Reduce Reuse and Recycle: 3Rs อย่างถูกต้อง โดย Reduce คือ การลดการใช้ การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง ลดการก่อให้เกิดขยะ Reuse คือ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้ มาใช้ซ้ำ และ Recycle คือ การนำสิ่งของที่ใช้ประโยชน์ในรูปแบบเดิมไม่ได้แล้ว หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นขยะนำไปจัดการด้วยกระบวนการต่างๆแล้วแปรรูปมาเป็นสิ่งใหม่จากนั้นก็นำมาใช้ใหม่ (กรมควบคุมมลพิษ, 2551) โดยในบางพื้นที่จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลป่าและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเพื่อดูแลจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ แต่ละหน่วยงานได้จัดให้มีกิจกรรมและโครงการต่างๆ เช่น โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคที่เกิดจากขยะ วิธีป้องกันโรค กิจกรรมคัดแยกขยะเพื่อให้ผู้สูงอายุและประชาชนมีส่วนร่วม โดยนำขยะเศษใบไม้และเศษอาหารมาหมักเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ คัดแยกขยะก่อนนำไปกำจัด คัดแยกวัสดุรีไซเคิลเพื่อการซื้อขาย กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ป่า ทำฝายชะลอน้ำ ฝายแม้ว ทำแนวกันไฟ โครงการจัดซื้อถังขยะเพิ่มเติมและจัดซื้อรถขยะที่มีประสิทธิภาพ จัดให้มีธนาคารขยะรีไซเคิลทุกหมู่บ้าน รับซื้อขยะผ้าป่าขยะรีไซเคิล กองทุนธนาคารขยะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน จัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ “สูงวัยใจดี” ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีการสอดแทรกความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับวัย และยังให้ประชาชนร่วมกันพิจารณาโครงการ/กิจกรรมในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม (วิสาขา ภู่จินดา, 2560) อย่างไรก็ตาม พบว่า บางหน่วยงานมีการออกข้อบัญญัติเพื่อบังคับใช้กับสถานประกอบการที่ก่อมลพิษ และมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน มีการทำข้อบัญญัติงบประมาณ ข้อบัญญัติตำบลเรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอย การกำหนดเรื่องบ่อน้ำบาดน้ำเสียและมีบ่อตกไขมันในครัวเรือน ให้ผู้ประกอบการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียก่อนระบายลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ มีเวทีประชาคมแต่ละหมู่บ้านในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมมือกันสอดส่องดูแลความสะอาดและความเป็นระเบียบบริเวณรอบสำนักงานและในชุมชน ดูแลสิ่งแวดล้อมและความสะอาดให้กับผู้สูงอายุ เช่น ทางลาด สถานที่ออกกำลังกาย เป็นต้น

4.3 การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

โดยส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุจะเป็นแบบอย่างและคอยชักชวนแนะนำลูกหลาน จึงมีการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับลูกหลาน เช่น เรื่องการใช้น้ำอย่างประหยัด โดยนำน้ำล้างจานน้ำซักผ้า มารดน้ำต้นไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมีส่วนร่วมในเรื่องการจัดการขยะ เช่น ผู้สูงอายุนำขยะที่สามารถนำกลับมาใช้

ใหม่มาประดิษฐ์เป็นวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ และนำไปขายเป็นรายได้เข้าชมรม หรือนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชน การนำเศษใบไม้และขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการเกษตร โดยที่หน่วยงานท้องถิ่นมีการจัดตั้งโครงการหรือ มีกิจกรรมต่างๆ ที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม เช่น โครงการแปลงขยะ เป็นบุญ การจัดตั้งธนาคารขยะ กิจกรรมปลูกป่า/ปลูกต้นไม้ เพื่อกระตุ้นให้ ผู้สูงอายุออกมาพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำกิจกรรม ร่วมกัน โดยมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในการเป็นแกนนำชุมชนซึ่งมีส่วน สำคัญในการกำหนดนโยบายและร่วมคิดวางแผน และมีการเข้าร่วม ประชาคมหมู่บ้านในการแสดงความคิดเห็นเรื่องต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิด รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง (วริยา จันทรขำ, 2558) ที่ได้กล่าวว่า การสร้างการมีส่วนร่วมการดูแลผู้สูงอายุควรเน้นการ สร้างและให้โอกาสประชาชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุได้ เข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ ผ่านเวทีประชาคม การประชุมประจำเดือน เวทีประชาคมหมู่บ้าน และเวที ของชมรมผู้สูงอายุ เวทีในกลุ่มต่างๆ ของตำบล โดยนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ ในการตัดสินใจดำเนินการกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมผู้สูงอายุ กิจกรรมสวดมนต์ นั่งสมาธิ เลี้ยงอาหารผู้สูงอายุ และกิจกรรมนันทนาการ

4.4 การดำเนินกิจกรรมหรือสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ

ในหน่วยงานมีการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมหรืออบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้สูงอายุด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับประชาชนในชุมชน ดังนี้ การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ การคัดแยกขยะใน ครั้วเรือน การลดขยะในชุมชน การนำขยะมาหมักทำปุ๋ย การจัดการขยะตาม หลัก 3Rs ใช้กระเป๋/ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกในการใส่สินค้าหรือซื้อของ ติดป้ายรณรงค์การใช้ตะกร้าไปตลาดแทนถุงพลาสติก โดยมีธนาคารขยะ รีไซเคิล มีกองทุนธนาคารขยะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การประกวด สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้และส่งเสริมการจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ รวมทั้ง การจัดกิจกรรมการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกฅมาปนกิจตำบล โดย

การนำขยะเป็นค่าสมัครและค่าสมาชิกรายปี โครงการประกวดหมู่บ้าน โครงการหมู่บ้านน่ามองโดยช่วยกันดูแลความสะอาดในบ้านของตนเองและชุมชน กิจกรรมเมืองสะอาด สนับสนุนประมาณในการจัดแข่งขันกีฬาสีผู้สูงอายุ เป็นต้น

ทั้งนี้แต่ละหน่วยงานมักประสบปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุ เช่น การยึดถือความเชื่อเดิมๆ ที่ผิด ไม่มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่ ซึ่งส่งผลให้ขาดการคำนึงถึงการจัดการสิ่งแวดล้อม และไม่เข้าใจข้อกฎหมายควบคุมการเผาขยะและทิ้งขยะในที่ห้ามทิ้ง ซึ่งสาเหตุดังกล่าวส่งผลทำให้ขาดการมีส่วนร่วมทั้งผู้สูงอายุและประชาชนในการจัดกิจกรรม เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ ปัญหาข้อจำกัดของสุขภาพร่างกาย ทำให้บางครั้งผู้สูงอายุไม่สามารถมาร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ได้ หรือพื้นที่ในการจัดกิจกรรมค่อนข้างไกลจากที่พักอาศัยทำให้ผู้สูงอายุเดินทางไม่สะดวก สำหรับปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงาน ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรม ขาดการสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจังจึงทำให้เกิดความยั่งยืน ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ และข้อจำกัดของสภาพพื้นที่ของชุมชนบางแห่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรค

4.5 แนวทางการพัฒนาและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุในชุมชน

การจัดอบรมให้ความรู้และจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดการน้ำเสียและขยะในครัวเรือน การคัดแยกขยะอันตราย การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลดการเผาเศษใบไม้แห้ง เป็นต้น มีการอธิบายให้เห็นถึงโทษและประโยชน์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความรู้เรื่องการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มในวิชาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีการสำรวจความต้องการ

ของผู้สูงอายุ เพื่อนำมาวางแผนการพัฒนาและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุรวมทั้งการประชาสัมพันธ์ทางเวทีประชาคม/หมู่บ้าน เรื่องการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุให้ทุกหมู่บ้านทราบ โดยใช้คู่มือการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย (วิสาชา ภูจินดา, 2560) นอกจากนี้ยังมีการจัดให้มีพื้นที่สีเขียวหรือสวนสาธารณะกระจายอยู่ตามจุดต่างๆ ในชุมชน ปรับภูมิทัศน์ภายในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพิ่มพื้นที่เพื่อใช้ในการออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการปรับสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพของ Burton (2012) ได้แก่ 1) การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุออกกำลังกาย 2) การจัดสิ่งแวดล้อมในที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิต และ 3) การจัดสิ่งแวดล้อมในที่สาธารณะให้เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุ

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุในอนาคตที่ก่อให้เกิดความต่อเนื่องและความยั่งยืนควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1) จากสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุมากที่สุดคือ ภัยพิบัติทางธรรมชาติซึ่งเกิดจากการบุกรุกพื้นที่ป่าและปัญหาขยะมูลฝอย ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุให้มากขึ้น เช่น การคัดแยกขยะ การปลูกป่า การทำแนวกันไฟ จัดกิจกรรมร่วมกับการแจกเบี้ยยังชีพประจำเดือน เป็นต้น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้สูงอายุ และเอื้อประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวัน

2) จากความต้องการของผู้สูงอายุในด้านเจ้าหน้าที่ให้ความรู้เรื่องโรคในผู้สูงอายุ/ดูแลผู้สูงอายุที่บ้านและในชุมชนที่มีระดับมาก จึงควรมีการเสริมหลักสูตรในด้านสุขภาพในการเรียนการสอนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

3) จากพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีการทำน้อยที่สุด คือ การออกกำลังกาย

กายหรือทำกายบริหารตามความเหมาะสมของสุขภาพ จึงควรมีการสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในพื้นที่สาธารณะ รวมถึงการมีพื้นที่สีเขียวสำหรับทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในพื้นที่อย่างเพียงพอและปลอดภัย

4) จากการที่ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะก่อนทั้งในระดับคะแนนค่าเฉลี่ยมากโดยที่ยังขาดความรู้ในด้านประเภทของขยะ จึงควรมีการสร้างหมู่บ้านต้นแบบด้านการจัดการขยะให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้สูงอายุ และควรสนับสนุนการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจหรือรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ด้านการจัดการคัดแยกขยะ อาทิ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโฆษณา หรือวิทยุ และมีการแจกหนังสือหรือแผ่นพับ อีกทั้งควรมีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5) จากการที่ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมในชีวิตประจำวันด้านการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับมาก จึงควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทุก ๆ ปี ตั้งแต่การสำรวจการจัดทำประชาคม การร่วมทุน งบประมาณ จนถึงร่วมกิจกรรม

6) นอกจากนี้ควรมีการเพิ่มบทบาทหน้าที่และความร่วมมือรวมถึงการสนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น เช่น จัดให้มีเตาเผาขยะไร้มลพิษ สนับสนุนให้มีกิจกรรมนันทนาการและเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุให้มากขึ้น มีบริการสุขภาพในรูปแบบคลินิกผู้สูงอายุในชุมชน และมีการตรวจสุขภาพประจำทุกเดือน สนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุโดยตรงและบุคลากรที่รับผิดชอบผู้สูงอายุควรได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

Burton, E. (2012). **“Street ahead? The role of the built environment in healthy ageing”**. *Perspectives in Public Health*. 132 (4), 161-162.

กรมควบคุมมลพิษ. (2551). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2550. กรุงเทพฯ.

Pollution Control Department. (2008). **Thailand pollution situation report 2008**. Bangkok. (in Thai).

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2546). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 22546. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2559 จาก <http://law.longdo.com/law/392/>

Ministry of Social Development and Human Security. (2003). **The Law of Elderly 2003**. Retrieved May 25, 2016, from <http://law.longdo.com/law/392/>. (in Thai).

กระทรวงสาธารณสุข. (2559). การติดตามการดำเนินงานรวมพลังขับเคลื่อนสังคมผู้สูงอายุ เข้าใจ เข้าถึง พึ่งได้. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2559. จาก http://nwnt.prd.go.th/centerweb/news/NewsDetail?NT01_NewsID=WNSOC5902080010035.

Ministry of Public Health. (2016). **Tracking the Power-driven of Aging Society Operations to Understand and access**. Retrieved May 31, 2016, from http://nwnt.prd.go.th/centerweb/news/NewsDetail?NT01_NewsID=WNSOC5902080010035. (in Thai).

วริยา จันทร์ขำ. (2558). รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองกรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามอ อำเภอนิคมบ่งชี จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. ค้นวันที่ 3 มิถุนายน 2560. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2560. จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/abcjournal/article/view/95777/74797>.

Chankham, W. (2015). **Elderly Care System Model by community and local government with self-management Case study : Targnam Sub-district local government, Inburee District, Singburee Province.** Retrieved June 3, 2017, from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/abcjournal/article/view/95777/74797>. (in Thai).

วิชาภา ภูจินดา. (2560). **การพัฒนา รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย.** คู่มือการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย

Phoochinda, W. (2007). **Development of Appropriate Environmental Management Model for Aging people in Suburb Areas in Thailand.** Environmental Management for Aging people Handbook. (in Thai).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **สรุปสาระสำคัญ รายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 3 ปี ของแผนพัฒนาฉบับที่ 11.** สืบค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2559 จาก www.nesdb.go.th/download/content/report2015/yearend2015-book02.pdf

Office of the National Economic and Social Development Board. (2015). **Summary Report on economic and social development on three-year Development Plan.** Retrieved November 27, 2016, from www.nesdb.go.th/download/content/report2015/yearend2015-book02.pdf. (in Thai).

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2559). **สถิติประชากรและบ้าน-จำนวนประชากรแยกอายุ.** สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2560, สืบค้นจาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php.

The Bureau of Registration Administration. (2016). **Population and Household Statistics - Population Age**. Retrieved June 3, 2017, from http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php. (in Thai.)

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (ม.ป.ป.) **คู่มือการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ**. คู่มือประกอบการทำงานสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ.

Department of Older Persons. (n.d.). **Environmental Management for Aging people Handbook**. Development Promotion and Welfare for Child, Youth and Family Division Address Handbook. (in Thai.)

สุดนิรันดร์ เพชรรัตน์. (2557). การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ. วารสารวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 9(2), 70-85.

Petcharat S. (2014). Creating a Physical Environment That Supports and Facilitates the Needs of Older People, **SWU Engineering Journal**, 9(2), 70-85. (in Thai).